

Mletačka povelja: Međunarodna povelja o konzerviranju i restauriranju spomenika i spomeničkih cjelina (1964.)

Preambula

Prožeti porukom iz prošlosti, povijesni spomenici naraštaja ljudi do naših dana ostaju živi svjedoci svojih prastarih predaja. Ljudi postaju svjesniji jedinstva ljudskih vrijednosti i stare spomenike smatraju zajedničkom baštinom. Prepoznata je zajednička odgovornost njihova čuvanja za buduće naraštaje. Naša je dužnost da ih predamo u potpunom bogatstvu njihove autentičnosti.

Bitno je da se vodeća načela za očuvanje i restauriranje starih građevina dogovore i zasnuju na međunarodnoj ravni, tako da je svaka država odgovorna za primjenu plana unutar okvira vlastite kulture i predaja.

Po prvi puta definirajući ta temeljna načela, Atenska je povelja 1931. godine pridonijela razvitku obimnog međunarodnog pokreta koji je zadobio konkretni oblik u nacionalnim dokumentima, radu ICOM-a i UNESCO-a, kao i u utemeljenju Međunarodnog centra za proučavanje očuvanja i restauriranja kulturnih dobara (ICCRUM). Povećana svijest i kritičko proučavanje počeli su se primjenjivati na probleme koji neprekidno postaju složeniji i različitiji; sada je došlo vrijeme da se Povelja nanovo preispita kako bi se temeljito proučila dotična načela i povećao njihov opseg u novom dokumentu.

Zato je 2. Međunarodni kongres arhitekata i tehničara povijesnih spomenika, koji je održan u Mlecima od 25. do 31. svibnja 1964., odobrio sljedeći tekst:

DEFINICIJE

ČLANAK 1.

Pojam povijesnoga spomenika ne obuhvaća samo pojedino arhitektonsko djelo, nego i urbani ili ruralni ambijent u kojemu se nalazi dokaz pojedine civilizacije, znatnoga razvitka ili nekog povijesnoga događaja. To se ne primjenjuje samo na velika umjetnička djela nego i na skromnija djela iz prošlosti koja su protokom vremena zadobila kulturno značenje.

ČLANAK 2.

Konzerviranje i restauriranje spomenika moraju se obraćati svim znanostima i tehnikama koje mogu pridonijeti proučavanju i čuvanju arhitektonske baštine.

CILJ

ČLANAK 3.

Intencija konzerviranja i restauriranja spomenika jest u njihovu čuvanju podjednako kao umjetničkih djela i kao historijskog dokaza.

KONZERVIRANJE

ČLANAK 4.

Za konzerviranje spomenika je važno da se oni trajno održavaju.

ČLANAK 5.

Konzerviranje spomenika uvijek se olakšava njihovom uporabom u nekoj društveno korisnoj svrsi. Zato je takva uporaba poželjna, no ona ne smije izmijeniti raspored ili ures građevine. Samo se u tim granicama mogu razmatrati i dopustiti izmjene koje zahtijeva promjena namjene.

ČLANAK 6.

Konzerviranje spomenika podrazumijeva očuvanje ambijenta koje ne premašuje mjerilo. Gdje god postoji tradicionalni ambijent, mora se čuvati. Ne smije se dopustiti nikakva nova izgradnja, rušenje ili preinaka koja bi izmijenila odnose masa i boja.

ČLANAK 7.

Spomenik je neodvojiv od povijesti čiji je svjedok i od ambijenta u kojem se nalazi. Uklanjanje cjeline ili dijela spomenika ne smije se dopustiti osim u slučaju u kojem to zahtijeva spomenik ili kada je to opravdano nacionalnim ili međunarodnim interesom od najveće važnosti.

ČLANAK 8.

Predmeti skulpture, slikarstva ili uresa koji čine sastavni dio spomenika mogu se s njega ukloniti samo ako je to jedino jamstvo njihovog očuvanja.

RESTAURIRANJE

ČLANAK 9.

Postupak restauriranja je visoko specijalizirano djelovanje. Njegova je svrha očuvati i otkriti estetsku i povijesnu vrijednost spomenika a zasniva se na poštivanju izvorne građe i autentičnih dokumenata. Mora se zaustaviti gdje započinje nagađanje i u tom slučaju, štoviše, svaki dodatni rad koji je neizbježan mora biti vidljiv u arhitektonskoj kompoziciji, noseći suvremeni pečat. Restauriranju u svakom slučaju mora prethoditi i slijediti ga arheološko i historijsko proučavanje spomenika.

ČLANAK 10.

Gdje se tradicionalne tehnike pokažu nedostatnima, konsolidacija spomenika može se doseći uporabom svake moderne tehnike konzerviranja i konstruiranja, čija se učinkovitost pokazala znanstvenim podacima i koja je dokazana iskustvom.

ČLANAK 11.

Valjani doprinosi svih razdoblja u gradnji spomenika moraju se poštivati jer cilj restauriranja nije jedinstvo stila. Kada građevina sadrži pridodana djela različitih razdoblja, otkrivanje prekrivenog stanja može se opravdati samo u iznimnim slučajevima i to kada je ono što je uklonjeno od malog zanimanja a građa iznijeta na svjetlost dana posjeduje veliku povijesnu, arheološku ili estetsku vrijednost a njeno je stanje očuvanosti pritom dovoljno dobro da opravda takvo djelovanje. Vrednovanje značenja uključenih sastavnica i odluka o tome što se može razoriti ne mogu se povjeriti samo pojedincu zaduženom za taj posao.

ČLANAK 12.

Zamjene nestalih dijelova moraju se skladno integrirati s cjelinom no istodobno se moraju razlikovati od izvornika tako da restauriranje ne krivotvori umjetnički ili historijski dokaz.

ČLANAK 13.

Dodaci se smiju dopustiti kada ne oduzimaju od zanimljivih dijelova građevine, njenog tradicionalnog smještaja, ravnoteže njezina sastava i njezina odnosa prema okolišu.

POVIJESNE CJELINE

ČLANAK 14.

Spomeničke cjeline moraju biti predmet posebne brige kako bi se očuvala njihova cjelovitost i zajamčilo njihovo čišćenje i predstavljanje na doličan način. Konzervatorski i restauratorski rad izveden na takvim mjestima trebao bi biti nadahnut načelima pokazanim u prethodnim člancima.

ISKAPANJA

ČLANAK 15.

Iskapanja se trebaju izvoditi u skladu sa znanstvenim standardima i preporukama definiranim međunarodnim načelima koja valja primijeniti pri arheološkim iskapanjima, prihvaćenim u UNESCO-u 1956. godine.

Ruševine se moraju održavati a valja poduzimati i mjere nužne za stalno konzerviranje i zaštitu arhitektonskih značajki i otkrivenih predmeta. Nadalje, valja poduzeti sve mjere kako bi se olakšalo razumijevanje spomenika i kako bi ga se otkrilo a da se pritom nikada ne izmijeni njegovo značenje.

Svaki rekonstrukcijski posao treba isključiti *a priori*. Dopušta se samo anastiloza, to jest ponovno prikupljanje postojećih ali raščlanjenih dijelova. Građa korištena za integriranje mora uvijek biti raspoznavljiva, a upotreba joj treba biti svedena na najmanju mjeru, jamčeći konzerviranje spomenika i ponovnu uspostavu njegovih oblika.

OBJAVLJIVANJE

ČLANAK 16.

U svim radovima očuvanja, restauriranja ili iskapanja uvijek treba postojati precizna dokumentacija u obliku analitičkih i kritičkih izvješća, ilustriranih crtežima i fotografijama. Svaka faza u radu čišćenja, konsolidiranja, preuređenja i integriranja, kao i tehničke i formalne značajke prepoznate tijekom radova moraju se uključiti. Taj se zapis treba smjestiti u arhive javnih ustanova i učiniti dostupnim istraživačima. Preporučuje se da se izvješće objavi.

Sljedeće su osobe sudjelovale u radu Odbora za pripremu Međunarodne povelje za konzerviranje i restauriranje spomenika:

Piero Gazzola (Italija), Predsjednik

Raymond Lemaire (Belgija), Izvjestitelj

Jose Bassegoda-Nonell (Španjolska)

Luis Benavente (Portugal)

Đurđe Bošković (Jugoslavija)

Hiroshi Daifuku (UNESCO)

P. L. de Vrieze (Nizozemska)

Harald Langberg (Danska)

Mario Matteucci (Italija)

Jean Merlet (Francuska)

Carlos Flores Marini (Meksiko)

Roberto Pane (Italija)

S. C. J. Pavel (Čehoslovačka)

Paul Philippot (ICCROM)

Victor Pimentel (Peru)

Harold Plenderleith (ICCROM)

Deoclecio Redig de Campos (Vatikan)

Jean Sonnier (Francuska)

Francois Sorlin (Francuska)

Eustathios Stikas (Grčka)

Gertrud Tripp (Austrija)

Jan Zachwatowicz (Poljska)

Mustafa S. Zbiss (Tunis)